¶ Mirabilia

Murus vrbis Ron
ginta ⁊ vnā turres. ...
lia ⁊ nonaginta. ⁊. xxij. millia ...
cuitu vero sunt. xxij. exceptis T...
uitate Leonina/ ⁊ Porticu sancti
xx. millia.

¶ De Portis infra vrbem.

Porte inclite sunt he. Porta capena
scti Pauli. Porta apia/ q̄ ducit ad Di
dis. Porta latina vbi sctūs Joānes fuit i
oleo. Porta metioni/ vbi riuulus influit ...
Porta asinaria in Lateraū. Porta lauica... q
maior est; que est iuxta sctām Crucē in Jerusalē.
Porta taurina vel tiburtina/ que S. Laurētij ...
Porta numentana; que vadit ad sctā3 Agnetem
virginem. Porta salaria; que vadit versus sctām
Sabinam. Porta pincina; que est circa ecclesiam
sancti Felicis. Porta flaminea; q̄ est circa eccle-
siam sancte Marie de populo. Porta colina; que
est contra templum Adriani supra pontem.

¶ De Portis Transtyberim.

Porte trāstyberim sunt tres. s. Porta septimana

Octauiano Imperatori
lcratij. Porta portu.
unt due porte. s. Porta
t Porta viridaria.
tibus infra Urbem.
s vbi est sctus Petrus. Mons
icit ianitarius. Mons auentinus
scte Sabine. Mons quirialis: qa il
es: vbi est ecclia sancti Stephani: q
ello mõte. Mons tarpeius vel Capi
st palatium Senatorum. Mõs palatinu
alatiũ maius. Mõs inquilinus sup alio
s dicitur: est basilica sancte Marie m
. Mons vinalis/vbi est ecclesia sancte Ag
..vbi Uirgilius captus fuit a Romanis: qui
aliter exiens a carcere perrexit Neapolim.

¶ De Pontibus Urbis.

Pontes vrbis Ro. sunt isti. Pons Adriani v
Judeorum. Pons Fabiani iuxta pres ũ ponte
Pons gratiani. Pons Senatorum. Pons theo
dosii. et Pons Ualentini.

¶ Palatia Imperatorum sunt hec.

Palatium magnũ in monte palatino. Palatium
Senatuũ prope sctm̃ Sixtum. Palatiũ Claudij

inter Coliseum ⁊ sanctū Petrū ad vincula. Pa
lacium Constātini in Lateranī. Palaciū Romu-
li inter S. Mariam nouam ⁊ S. Cosmā: vbi sex
edes pietatis ⁊ cōcordie: vbi posuit Romulus sta
tuam suā dicens: Hec statua non cadet donec vir
go pariet. Et statim cum beata Maria virgo pe-
perit statua corruit. Palaciū Traiani: vbi est co-
lumna. xx. passuū. Palaciū Siluestri. Palacium
Antonij: vbi est alia columna. xxxiij. passuū. Pa-
laciū Neronis: vbi est Angulea scti Petri. Pa-
laciū Octauiani ad sctm̄ Laurentiū in lucina.

¶ De Arcubus triumphalibus.

Arcus triumphales sunt hij: qui fiebāt alicui Im/
peratori redeunti: sub quibus cū honore duceba-
tur a Senatoribus: ⁊ eius victoria ad memoriam
eorꝫ in arcu sculpebatur. Arcus Theodosij/ Va-
lentini/ ⁊ Graciani Imperatorꝫ ad sctūm Vitum.
Arcus Constātini Imperatoris iuxta Coliseum.
Arcus septem lucernarū Titi ⁊ Vespasiani: vbi
est candelabrum Moysi cum archa habens septē
brachīa in pede turris Calculatorie. Arcus Julij
⁊ Senatoris ad S. Mariam nouā. Arcus Octa
uiani Imperatoris ad sanctū Laurentiū in Lu-
cina. Arcus Antonij ad colūnam.

¶De Arcubus nō triumphalibus.

Alij sunt arcus non triumphales/sed memoriales vt est arcus pietatis ante sanctā Mariā rotundā; vbi accidit quedam historia de paupere muliere: cuius filius occisus erat a vicine sue filio: que petijt ius sibi fieri ab Imperatore Traiano/ parato ire ad exercitum: qui se ius dixit facturum in reditu: que respondit. Forsan dñe nō redibis. Qui statim fecit ibi consistorium: & fecit ei sm vt petierat. Judicauitq3 iuuenem homicidam moriturū: quez mulier petijt sibi reddi pro recōpensatione sui filij mortui: quod ita factum est: & mulier fatebatur se plenum ius recepisse. Et mulier ditata ab Imperatore recessit.

¶De Termis.

Terme dicūtur palacia magna habētia maximas criptas subterraneas: in quibus tempore hyemali fiebat ignis maximus. Estiuo aūt tempore replebātur aquis/vt curia in supioribus cōmorans magis delectaretᷣ: qd̄ in termis Diocletiani & Maximiani adhuc videri potest. Terme Limpiadis apud sanctū Laurentiū in palispna. Terme Domitiani tyberine sunt retro Mariā rotundā. Terme Alexandrine vbi est hospitale de termis.

¶ De Theatris.

Theatra sunt ista. Theatrũ Titi ꝛ Vespasiani ad cathecumbam. Theatrum Tarquini Imperatoris ad septisoliũ. Theatrũ Pompei ad S. Laurentiũ in damaso: ꝛ est ibi Theatrũ flamineũ.

¶ De Angulea sancti Petri.

Ibi est memoria Cesaris: vbi splendidus cinis in suo sarcofagio idest malo ereo requiescit: vt sicut eo viuente totus mundus ei subiectus erat/sic ipso mortuo omnia corpa mortuoꝝ sibi subiacerēt. vbi in giro mali scriptũ est. Cesar tantus erat/quo nullus maior in orbe. Sed in modico nunc tā magnus claudit̄ antro. Intra scripturā stat Cesaris alta columna. Regia structura quanta nō extat in aula. Si lapis est vnus qua fuit arte leuatꝰ. Et si sint plures dic vbi congeries.

¶ De Cimiterijs.

Cimiteriũ Calepodij ad sanctum Pancratium. Cimiteriũ sancte Agathe. Cimiteriuꝫ sancti Viti ad portam colinā. sancti Felicis. Calixti ad cathecumbas. Cimiteriũ Concordiani foris portam latinam. sctē Agnetis. ꝛ alia q̄ꝫplura Cimiteria que in multis locis descendebantur per tria miliaria: vbi Sancti se abscondebant.

Loca vbi Sancti passi sunt.

Foris portā Apiam fuit decollatus sctūs Sixtus
ppe Dñe quo vadis: vbi fuit tēplū Martis: añ. s.
nercū intus cauati ad sctm̄ Georgiū domus Lu-
cine: & ibi est velū aureum. Aqua saliua ad sanctū
Anastasiū vbi decollatus fuit S. Paulus. ortus
Lucine vbi est ecclesia sancti Pauli: & est ibi pro
pe amphibiatū vbi est cloaca in q̄ iactatū fuit cor-
pus sancti Sebastiani; qui reuelauit corpus suum
Lucine dicēs. Inuenies corpus meū pendēs in
vico p pedes iuxta stratā que dr̄ via Cornelij iux
ta Girolum arcus Romanoꝝ: vbi btūs Siluester
& Constātinus obligauerūt se abinde: vbi fuit do
mus telluris ante Martē. Terme lampiadis/vbi
fuit assatus S. Laurentius in palispna. Palaciū
tyburtinū vbi Decius & Valerianus recesserunt
ab Laurentio mortuo. Arcus flāmeus ad pōtem
Judeoꝝ transtyberim infra palatium Neronis &
tēpluȝ Appollinis qđ dr̄ S. Petronelle añ eccle
siam sancti Petri fuit vaticanū: vbi vates. i. sacer
dotes canebant officia sua. Ante templū Appolli-
nis fuit castrū Neronis: vbi nūc est ecclesia sancti
Andree. In fastigio pantheonis. i. Marie rotūde
fuit pinea erea deaurata: que nūc est ante templū

sancti Petri: quē coopta erat tabulis ereis deau
ratis: ita q̄ a longe videbatur quasi mons aureus
cuius pulchritudo adhuc in parte apparet.

¶ De Templis.

Ante palacium Alexandri fuit templum Enee ⁊ Pompei mire pulchritudinis. Monumentū vero Pompei: quod dicitur marmoreum decenter ornatum: fuit oraculū Appollinis. Et ecclesia sancti Uiti fuit Secretariū Neronis. In palacio Antonij est templū diui Adriani. In campo Martis fuit templū Martis: in quo eligebantur Cōsules quarto kal. Julij: ⁊ morabant̄ vsq; ad kal. Januarij. In hoc templo ponebant Romani rostra nauium: vt essent specula omniū gentiū. Juxta pantheon erat templum Minerue. Apud Cyriacum erat templū Ueste. In calcari est templū Ueneris. Monasteriū Rose fuit Castellū Junonis.

¶ De Capitolio.

Capitolium dicit̄ eo q̄ erat Caput totius mūdi: in quo Cōsules ⁊ Senatores morabātur ad consulendum Urbi. Cuius facies cooperta erat muris altis ⁊ aureis vitro ⁊ auro vndiq; coopertus. Infra Capitolium fuit palacium pro magna parte aureum: lapidibus preciosis exornatum: quod

dicebatur valere tertiam partem mūdi:in quo tot statue erant imaginū/quot sunt mundi prouincie. Et habebat quelibet imago tintinabulum in collo per artem mathematicā dispositum: vt quādo ali- qua Regio populo Romano rebellis efficeretur statim hui⁹ ꝓuincie imago vertebat dorsum ima- gini vrbis Rome:que maior erat super alias tāq̄ domina:ꝛ tintinabulum quod habebat in collo so nabat:tunc Custodes Capitolij dicebāt id Sena tui: statimq̄ mittebant Legiones militum ad ex- pugnandam prouinciā.Erant in Capitolio plura templa. Super arcū erat templū Cesaris ꝛ Ve- ste: vbi Senatores ponebāt Julium Cesarem in cathedram.vj.Martij.Et ex parte Capitolij erat templum Junonis. Juxta forū publicū erat tem- plum Herculis in Tarpeio/ꝛ Achillis vbi interfe ctus est Julius Cesar a Senatu in loco vbi est ec clesia Ara celi:ꝛ fuerunt palacia simul iūcta. Pa lacium Phebi ꝛ Carmetis:vbi Octauianus vi- dit visionem suam in celo. Juxta Caneparium est templum Jani:qui erat Capitolij Custos.

¶De Equis marmoreis.

Equi ꝛ homines nudi significant q̄ tpe Impera toris Tiberij fuerūt duo Philosophi iuuenes.s.

Praxitelis ꝛ Pitias: qui dixerũt se esse tante sapictie: vt quicquid Imperatoꝛ illis absentibus in Camera sua diceret: ipsi referrẽt de verbo ad verbũ. Quod fecerũt vt dixerunt: ꝛ inde pecuniã nõ petierunt: sed memoꝛiã sempiternam: ita ꝙ pbi haberent duos equos marmoꝛeos calcãtes terram qui significant pꝛincipes huius seculi. Quia nudi sunt circa equos/significat ꝙ altis ꝛ extensis bꝛachijs ꝛ replicatis digitis narrabãt que futura erãt vt sicut nudi sunt/ ita scientia huius mundi in coꝝ mentibus nuda ꝛ aperta est.

¶ De Rustico sedente super Equũ.

Ad Lateranũ est equus ereus ꝛ deauratus: qui dicit̃ Caballus Cõstãtini/sed nõ est sic: nã qui volũt scire verũ hoc plegãt. Tpe Consulũ ꝛ Senatoꝝ: qdã Rex potẽtissimus ex oꝛiẽtis ptibus Romã venit: multa strage Romanũ populũ affligẽs. Tunc qdã Rusticus armiger magne foꝛtitudinis virtutis ꝛ pꝛudentie dixit Cõsulibus ꝛ Senatoꝛibus. Nunquid si esset aliquis liberans vos de tribulatione ista quid a Senatu recipe mereret̃? Responderũt/quicqd peteret obtineret. Qui ait illis. Date mihi. xxx. talenta auri: ꝛ insuper memoꝛiam facite fieri sempiternã/ Equũ. s. ereũ/ ꝛ statuã meã

desuper facietis: ꝛ ab illis vos in breui liberabo. Qui dixerūt se omnia facturos. Ille vo ait. Media nocte surgetis: ꝛ oēs estote armati bene: ꝛ stetis infra muros in spelūcha: ꝛ quicqd vobis dixero facietis. Et responderunt/faciemus. Rusticus vero ascendit equū suum maximum sine sella: tollensqꝫ falcē exiuit foras tanqꝫ vellet colligere herbas: viditqꝫ Regē veniētē ad arborē pro necessariis suis: sup quā arborē quedā Cucumagia sedebat/dulciterqꝫ canebat. Rusticus hoc audiens accessit propius. Socij regis putātes rusticū de suis esse clamare sic ceperūt. Rustice nō tangas Regē quia si tetigeris suspenderis. Rusticus vero spretis eoꝝ minis/per fortitudinē Regē parue stature cito arripuit/ꝛ eum subleuans posuit corā se super equū: ꝛ fugit ad vrbē velociter: clamās voce magna ad hoies vrbis in cauernis latitantes. Exite foras interficite exercitū Regis: quoniā ipsum coram me nūc teneo captū. Qui exeūtes ad vocem eius multos occiderūt: ꝛ alij in fugam versi sunt. Romani habito triumpho soluerūt ei aurū/ quod petierat: ꝛ fecerunt memoriā eius: ꝛ in presentatione statue sue: quā posuerunt coram palatio Lateraneñ. vnum Equū ereum ꝛ deauratū: ꝛ statuam

ipsius desuper sedentē deauratam: extensa manu dextra cū qua regē ceperat: ꝛ sup caput equi quā dam cucumagiā posuerūt: ad cuius cantū victoriā habuerūt: ipsam statuā Regis/que parua erat/retro ligatā manibus sub dicto equo collocarūt.

¶ De Colisco.

Coliseū fuit templū Solis mire magnitudinis ꝛ pulchritudinis/diuersis cauernis adaptatū: ꝛ coopertum erat celo ereo ꝛ deaurato: vbi tonitrua fulgura ꝛ coruscationes fiebant: ꝛ pluuie mittebātur per fistulas plumbeas. Et erant ibi signa super celestia: ꝛ planete cū Sole ꝛ Luna quadrigis vehi videbantur. In medio sedebat Phebus deus Solis: qui pedes ad terrā vertebat: ꝛ caput eius celū tangebat: qui palmā in manu sua tenebat: designans ꝙ Roma totū mundū regebat. Post vero multū temporis spaciū beatus Siluester iussit templū destrui: ꝛ etiam ꝗ̄plura alia: ne peregrini venirent Romā propter edificia antiqua: ꝛ deoꝝ famam: ꝛ non propter ecclesias sanctoꝝ transirēt multimoda deuotione. Caput vero ꝛ manus predicti idoli cum pomo ad palaciū in Laterañ. fecit poni in memoriam: que palma ꝛ caput Sampsonis falsē vocantur a vulgo. Palatiū prefatū erat

templum Turbi: per quod intrabant: et prefata si-mulatio in querimonia fundebat tpe Consultuū et Senatorum orationes.

¶ De sancta Maria rotunda.

Agrippa prefatus subiugauit Ro. Se. Sclauos et Saxones. Occidere fecit et iussit. iiij. legiones. In eius reuocatione tintinabulū statue presidis / que erat in templo Jouis et Minerue sonabat: qr statua vniuscuiusqꝫ Regni totius orbis / in tēplo illo erat posita cum tintinabulo ad collum: quando sonabat / regnū id cognoscebatur rebelle. Huius autem statue presidis tintinabulum audiēs sacerdos qui erat in spelunca in hebdomada illa: nuntiabat id Senatoribus. Senatores autē legationem hác prefato Agrippe iniunxerunt: vt iret ad Persas subiugandum. Qui omnino rennuens et dicēs se nō posse pati tantum laborē. Tandē victus petijt consiliū triū dierum: infra quos quadam nocte ex nimio cogitatu fatigatus obdormiuit: et quedam femina ei apparuit: que ait: Agrippa qd cogitas? in magno es cogitatu: consolare et promitte mihi templum quale ostēdam tibi / et dicam quomodo eris victurus. Qui dixit: Faciam dña. Illa ostendit ei in visione templum rotūdum ad modū pan-